

U S N E S E N Í

Zvláštní senát zřízený podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, složený z předsedy JUDr. Pavla Simona a soudců JUDr. Romana Fialy, Mgr. Víta Bičáka, Mgr. Ing. Radovana Havelce, JUDr. Michala Mazance a JUDr. Tomáše Rychlého, Ph.D., rozhodl o návrhu **R. M.**, zastoupeného Mgr. Janem Novákem, advokátem se sídlem Havlíčkovo náměstí 512/16, Kutná Hora, na rozhodnutí kompetenčního sporu mezi **Obvodním soudem pro Prahu 6, Městským soudem v Praze, Nejvyšším soudem** na straně jedné a **náčelníkem Generálního štábu Armády České republiky a ministryní obrany** na straně druhé a dalších účastníků sporu vedeného u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 19 C 48/2016, o náhradu nemajetkové újmy ve výši 2 700 000 Kč: žalobce **R. M.**, zastoupeného Mgr. Janem Altem, advokátem se sídlem Havlíčkovo náměstí 512/16, Kutná Hora, a žalované **České republiky - Ministerstvo obrany**, se sídlem Tychonova 221/1, Praha 6,

t a k t o :

I. V řízení se **p o k r a č u j e**.

II. Návrh se **o d m í t á**.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Podáním doručeným dne 20.3.2018 zvláštnímu senátu zřízenému podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (dále jen „zákon č. 131/2002 Sb.“) **R. M.** (dále jen „navrhovatel“) navrhl tomuto senátu rozhodnout spor o pravomoc podle § 1 odst. 1 písm. a) téhož zákona, který vznikl mezi Obvodním soudem pro Prahu 6 a náčelníkem Generálního štábu Armády České republiky (dále jen „náčelník GŠ Armády ČR“), ministryní obrany, ve věci náhrady nemajetkové újmy ve výši 2 700 000 Kč za psychické útrapy způsobené navrhovateli jako vojákovi z povolání jednáním jeho nadřízeného, které nebylo v souladu s § 3 a 4 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 221/1999 Sb.“).

[2] Z návrhu na zahájení kompetenčního sporu, jeho příloh a předloženého spisu vplynuly následující skutečnosti:

[3] Žádostí ze dne 22. 8. 2014 podanou prostřednictvím svého právního zástupce na Ministerstvu obrany se navrhovatel domáhal zaplacení částky 2 000 000 Kč jako náhrady nemajetkové újmy, spočívající v zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovatele vzniklé následkem protiprávního jednání jeho nadřízeného ve smyslu ponižování důstojnosti navrhovatele a vytvoření zastrašující, nepřátelské, ponižující a pokořující nebo urážlivé atmosféry. Stížnost navrhovatele v tomto směru byla shledána jako částečně důvodná vyrozuměním Inspekce Ministra obrany, Generálního inspektora – ředitele Inspekce Ministra obrany ze dne 22. 1. 2014, čj. 242-5/2013-1216. Žádost navrhovatele byla v rámci Ministerstva obrany postoupena náčelníkovi GŠ Armády ČR, o čemž byl navrhovatel zpraven dne 4. 9. 2014. Po splnění výzvy zástupce náčelníka GŠ Armády ČR ze dne 12. 12. 2014, čj. MOCR 32590-2/2014-1304, k doplnění žádosti, a po opakované urgenci o vydání rozhodnutí, navrhovatel obdržel přípis náměstkyně pro řízení sekce právní Ministerstva obrany ze dne 22. 4. 2015, čj. 189-14/2014-1140, jímž byl navrhovatel odkázán se svým nárokem na soudní řízení s odůvodněním, že „*jakkoliv bylo Inspekci ministra obrany shledáno porušení povinností vyplývajících z § 2 odst. 4 zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo obrany má za to, že šlo o jednání vybočující z rámce plnění služebních povinností, o jednání excesivní, které ministerstvo odsuzuje, nicméně jehož případné dopady by měly být prokazovány a posuzovány nezávislou institucí v rámci soudního řízení*“. K tomu ještě dále obdržel navrhovatel přípis náčelníka GŠ Armády ČR ze dne 29. 5. 2015, čj. 2199-19/2014-1304, s konstatováním, že v jeho věci „*jde o nárok vyplývající z tehdy platného občanského zákoníku (zák. č. 40/1964 Sb.)*“...“*a nikoli ze zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání, a tudíž se nevede řízení ve věcech služebního poměru.*“

[4] Navrhovatel tak podal dne 15. 2. 2016 žalobu k Obvodnímu soudu pro Prahu 6, věcně a místně příslušnému soudu žalované České republiky - Ministerstva obrany. Žalobou se navrhovatel domáhal přiznání náhrady za vznik nemajetkové újmy, vyčíslené ve výši 2 700 000 Kč, která mu měla vzniknout jako vojákovu z povolání v důsledku protiprávního jednání jeho nadřízeného porušením § 2 odst. 4 zákona č. 221/1999 Sb. Žalovaná se k žalobě vyjádřila v tom smyslu, že podle jejího názoru jde o občanskoprávní nárok a nejedná se o řízení ve věcech služebního poměru s tím, že sice došlo k excesivnímu jednání nadřízených žalobce, avšak tomu se již dostalo morálního zadostiučinění v podobě opakované omluvy žalované. S touto argumentací žalobce nesouhlasil.

[5] Obvodní soud pro Prahu 6 usnesením ze dne 12. 7. 2016, čj. 19 C 48/2016-38, řízení zastavil (výrok I.) s tím, že po právní moci tohoto usnesení bude věc postoupena ministru obrany (výrok II). Zároveň rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok III.) V odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že „*nárok žalobce (....) vyplývá ze služebního poměru vojáka z povolání, jelikož na daný případ se vztahuje ust. § 2 odst. 4 zák. o vojácích z povolání, dle kterého služební orgán ani voják nesmí zneužívat výkonu práv a povinností vyplývajících ze služebního poměru k újmě jiného vojáka nebo k ponižování jeho důstojnosti. V soudní praxi nejsou pochybnosti o tom, že služební poměr vojáka z povolání je svojí povahou právním poměrem veřejnoprávním a po celou dobu svého průběhu se výrazně odlišuje od poměru pracovního, který je naopak poměrem soukromoprávním, jehož účastníci mají rovné postavení. Vzájemné vztahy účastníků tohoto poměru se vyznačují tím, že jeden účastník (stát) vystupuje vůči druhému jako nositel veřejně svrchované moci a tím jako silnější subjekt, který druhému subjektu může jednostranně zakládat jeho práva, byť v mezích zákona.*

Na veřejnoprávní povaze tohoto právního vztahu přitom nemůže ničeho změnit ani způsob, jakým žalobce svůj požadavek na zaplacení náhrady nemajetkové újmy uplatnil, neboť žaloba v občanskoprávním řízení je přípustným právním nástrojem jen při uplatňování nároků z právních vztahů vyjmenovaných v ustanovení § 7 odst. 1 o.s.ř., pro které je charakteristická rovnost účastníků.“ Obvodní soud tak dospěl k závěru, že jelikož nárok uplatněný žalobou vyplývá ze služebního poměru vojáka, nejedná se o žádnou z věcí podřaditelnou pod § 7 odst. 1 občanského soudního řádu, ani věc k projednání a rozhodnutí mu svěřenou § 7 odst. 3 o. s. ř., a proto řízení pro nedostatek pravomoci zastavil a věc postoupil k dalšímu řízení nejvyššímu ze služebních orgánů, ministroví obrany, jenž je příslušným stanovit, který ze služebních orgánů v rámci organizační struktury ozbrojených sil České republiky věc v dalším řízení projedná a rozhodne (§ 2 odst. 2 zákona č. 221/1999 Sb.).

[6] Navrhovatel s uvedeným závěrem Obvodního soudu pro Prahu 6 nesouhlasil a podal proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 12. 7. 2016, čj. 19 C 48/2016-38, odvolání, v němž rozvinul polemiku se závěrem obvodního soudu ohledně pravomoci civilního soudu rozhodnout o nároku povahy nemajetkové újmy bez ohledu na to, zda imateriální újma vznikla ve služebním poměru vojáka či nikoliv. Též žalovaná brojila proti usnesení obvodního soudu, jelikož podle jejího názoru „žalobcem tvrzený nárok na náhradu nemajetkové nijak zásadně nezasahuje do služebního poměru vojáka (tzn. nevyvolává vznik, změnu či zánik práv či povinností v rámci služebního poměru) a tedy není posuzován dle zákona č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání ani dle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ale jedná se (jak sám žalobce uvádí) o nárok vyplývající z tehdy platného a účinného zákona č. 40/1964 sb., občanského zákoníku“, o kterém by měl tedy rozhodnout civilní soud.

[7] Městský soud v Praze usnesením ze dne 14. 10. 2016, čj. 62 Co 336/2016-61, napadené usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 12. 7. 2016, čj. 19 C 48/2016-38, potvrdil (výrok I.), neboť se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, podle něhož má žalobcem uplatněný nárok svůj základ ve vztazích práva veřejného. Žalobci měla tvrzená újma vzniknout v důsledku chování nadřízených, a to při výkonu vojenské služby u vojenského útvaru, kde působil jako voják z povolání, tedy ve služebním poměru. Ten je přitom upraven právem veřejným, čímž je tak založen veřejnoprávní vztah mezi účastníky řízení. Podle odvolacího soudu je tak nárok na náhradu nemajetkové újmy u vojáka z povolání odvozen z jeho služebního poměru a je potřeba jej uplatnit postupem podle § 2 odst. 2 zákona č. 221/1999 Sb., protože jeho projednání civilním soudem brání neodstranitelný nedostatek podmínky řízení.

[8] Zvláštnímu senátu bylo známo, že proti citovanému usnesení Městského soudu v Praze podali navrhovatel i žalovaná (Česká republika – Ministerstvo obrany) dovolání k Nejvyššímu soudu. Řízení bylo vedeno pod sp. zn. 21 Cdo 789/2017. Výsledek tohoto řízení byl významný pro procesní postup v nyní posuzované věci, proto zvláštní senát usnesením ze dne 22. 2. 2019, čj. Konf 10/2018-16, přerušil řízení o kompetenčním návrhu podle § 48 odst. 3 písm. d) soudního řádu správního za použití § 4 zákona č. 131/2002 Sb. do doby rozhodnutí Nejvyššího soudu o předmětných dovoláních.

[9] Nejvyšší soud usnesením ze dne 27. 2. 2019, čj. 21 Cdo 789/2017-103, usnesení městského soudu a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 zrušil a věc vrátil obvodnímu soudu k dalšímu řízení. Dospěl totiž k závěru, že ve věcech služebního poměru vojáků z

povolání vyplývajících z porušení práva na rovné zacházení nebo zákazu diskriminace, je-li vojákem uplatněn jiný nárok než náhrada škody (majetkové újmy), tedy nárok nemajetkové povahy, je podle ustanovení § 10 odst. 1 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (dále jen „antidiskriminační zákon“) dána pravomoc civilního soudu. Vycházel tak i ze své úvahy vyjádřené v usnesení ze dne 24. 4. 2018, sp. zn. 21 Cdo 5948/2017, že pokud zákon č. 221/1999 Sb. neobsahuje výslovnou (speciální) úpravu rozhodovací pravomoci ve věcech služebního poměru vojáků z povolání týkající se náhrady nemajetkové újmy, pak lze řešení nalézt v antidiskriminačním zákoně, konkrétně pak v ustanovení § 10 tohoto zákona, které vymezuje právní prostředky ochrany fyzické osoby před diskriminací. Nárok nemajetkové povahy vojáka z povolání vyplývající z porušení práva na rovné zacházení a zákazu diskriminace totiž není uveden v taxativním (pozitivním) výčtu případů vyjmenovaných v § 145 zákona č. 221/1999 Sb., v nichž rozhoduje služební orgán, jelikož § 2 odst. 5 tohoto zákona toliko vymezuje nároky, kterých se voják může domáhat v souvislosti s nerovným zacházením či nežádoucím sexuálním chováním při výkonu služby, aniž by současně stanovil, u kterého orgánu se lze těchto nároků domáhat. Nejvyšší soud tak i dovodil, že antidiskriminační zákon je vůči ostatním právním předpisům upravujícím rovné zacházení a zákaz diskriminace (včetně zákona o vojácích z povolání) ve vztahu subsidiarity.

[10] Vzhledem k tomu, že výše citovaným usnesením Nejvyššího soudu odpadla překážka pro přerušení řízení o kompetenčním návrhu, rozhodl zvláštní senát výrokem I. tohoto usnesení v souladu s § 48 odst. 6 s. ř. s. za použití § 4 zákona č. 131/2002 Sb. o pokračování v řízení ve věci samé.

[11] V návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu navrhovatel uvedl, že v návaznosti na soudní řízení ministr obrany rozkazem ze dne 12. 9. 2017, čj. MO 166315/2017-7542KM, určil příslušným služebním orgánem k projednání a rozhodnutí jeho žádosti náčelníka GŠ Armády ČR, který usnesením ze dne 9. 10. 2017, čj. MO 200277/2017-1304, jeho žádost odložil podle § 43 odst. 1 písm. b) správního řádu s tím, že k jejímu vyřízení není věcně příslušný žádný správní orgán a setrval na dosavadní argumentaci Ministerstva obrany, že v případě žalobce jde o civilní nárok, o němž nepřísluší rozhodnout správnímu (služebnímu orgánu). Proti citovanému usnesení náčelníka GŠ Armády ČR podal navrhovatel odvolání, které bylo rozhodnutím ministryně obrany ze dne 22. 1. 2018, čj. MO 277984/2017-7542KM, zamítnuto a napadené usnesení potvrzeno se závěrem, že „*Ministerstvo obrany není věcně příslušné o žádosti (navrhovatele) vydat formalizované meritorní rozhodnutí, neboť mu tuto věc zákon nesvěřuje*“. Navrhovatel tak ve svém návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu usuzuje na vznik negativního kompetenčního sporu, jelikož jeho nárok odmítá projednat jak Obvodní soud pro Prahu 6, tak i Ministerstvo obrany, potažmo tedy náčelník GŠ Armády ČR a ministryně obrany. Navrhovatel je přesvědčen, že v jeho věci jde o pravomoc projednat a rozhodnout soukromoprávní nárok (náhrada nemajetkové újmy), což přísluší civilnímu soudu. Zvláštnímu senátu proto navrhl, aby zrušil usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 12. 7. 2016, čj. 19 C 48/2016-38, a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 10. 2016, čj. 62 Co 336/2016-61, neboť se domnívá, že k projednání a rozhodnutí této věci je dána pravomoc Obvodního soudu pro Prahu 6 jako obecného soudu žalované.

[12] Zvláštní senát se nejprve zabýval podmínkami, za nichž může věc projednat a rozhodnout o ní.

[13] Vznikne-li kladný nebo záporný kompetenční spor o pravomoc nebo věcnou příslušnost k vydání rozhodnutí, rozhodne zvláštní senát o tom, kdo je příslušný vydat rozhodnutí uvedené v návrhu na zahájení řízení. Kladným kompetenčním sporem je podle § 1 odst. 2 zákona č. 131/2002 Sb. spor, v němž si jedna strana osobuje pravomoc vydat rozhodnutí v totožné věci individuálně určených účastníků, o níž bylo druhou stranou vydáno pravomocné rozhodnutí. Záporný kompetenční spor podle téhož ustanovení nastává tehdy, jestliže v totožné věci individuálně určených účastníků strany popírají svou pravomoc vydat rozhodnutí.

[14] Stranami kompetenčního sporu jsou podle § 1 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb. buď soudy a orgány moci výkonné, územní, zájmové nebo profesní samosprávy, nebo soudy v občanském soudním řízení a soudy ve správním soudnictví. Existence záporného kompetenčního sporu či kladného kompetenčního sporu je podmínkou pro to, aby zvláštní senát mohl rozhodnout o tom, kdo je příslušný vydat rozhodnutí uvedené v návrhu na zahájení řízení.

[15] V době podání návrhu na zahájení řízení o kompetenčním sporu šlo o negativní kompetenční spor, jelikož nárok navrhovatele odmítala projednat jak Česká republika - Ministerstvo obrany, tak i Obvodní soud pro Prahu 6 (a Městský soud v Praze).

[16] Zvláštní senát rozhoduje o kompetenčním sporu podle skutkového a právního stavu existujícího ke dni, kdy o věci rozhoduje (srov. usnesení zvláštního senátu ze dne 24. 11. 2004, čj. Konf 3/2003-18, publikované pod č. 485/2005 ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího správního soudu), je podstatné nejen to, že kompetenční spor vznikl, ale také to, že trvá ke dni rozhodnutí o něm zvláštním senátem.

[17] Podmínka trvání kompetenčního sporu však v daném případě splněna není. Ačkoliv soudy původně popřely svou pravomoc rozhodovat o požadavku navrhovatele na náhradu nemajetkové újmy, jejich rozhodnutí byla po podání návrhu na zahájení kompetenčního sporu zrušena výše citovaným rozhodnutím Nejvyššího soudu se závazným právním názorem, že k projednání a rozhodnutí věci je dána pravomoc civilního soudu (Obvodního soudu pro Prahu 6). V souzené věci tedy záporný kompetenční spor, k jehož řešení by byl povolán zvláštní senát, odpadl. Zvláštnímu senátu tak nezbylo, než návrh odmítnout podle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 4 zákona č. 131/2002 Sb.

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 28. listopadu 2019

JUDr. Pavel Simon
předseda zvláštního senátu

